

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Кзз 661/2024
06.06.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Биљане Синановић, председника већа, Светлане Томић Јокић, Бојане Пауновић, Александра Степановића и Татјане Вуковић, чланова већа, са саветником Сањом Живановић, записничарем, у кривичном предмету малолетне АА, због кривичног дела изазивање панике и нереда из члана 343. став 1. КЗ и кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 1. КЗ, одлучујући о захтеву за заштиту законитости браниоца малолетне АА, адвоката Растка Ружичића, поднетом против правноснажних решења Вишег суда у Новом Саду Км 113/23 од 26.10.2023. године и Апелационог суда у Новом Саду Кжм1 17/24 од 18.03.2024. године, у седници већа одржаној дана 06.06.2024. године, једногласно је донео

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА, као основан, захтев за заштиту законитости браниоца малолетне АА, адвоката Растка Ружичића, због повреде кривичног закона из члана 439. тачка 2) ЗКП у односу на кривично дело изазивање панике и нереда из члана 343. став 1. КЗ, па се **ПРЕИНАЧУЈУ** правноснажна решења Вишег суда у Новом Саду Км 113/23 од 26.10.2023. године и Апелационог суда у Новом Саду Кжм1 17/24 од 18.03.2024. године, у погледу правне квалификације, тако што Врховни суд кривичноправне радње малолетне АА правно квалификује као кривично дело угрожавање сигурности из члана 138. став 2. у вези става 1. КЗ, док у преосталом делу, у односу на битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9) и став 2. тачка 1) ЗКП, захтев за заштиту законитости **ОДБИЈА** као неоснован.

Образложење

Решењем Вишег суда у Новом Саду Км 113/23 од 26.10.2023. године малолетној АА је, на основу члана 9, 10, 11, 12. и 14. став 2. тачка 8) Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, изречена васпитна мера-посебна обавеза да се укључи у појединачни или групни третман у одговарајућој здравственој установи или саветовалишту и да поступа по програмима рада који за њу буду сачињени у тој установи, која мера може да траје до једне године, с тим да суд може, док траје извршење, изменити или обуставити њено извршење. Малолетна АА упозорена је да у случају неиспуњења предметне посебне

обавезе, она може бити замењена неком другом обавезом, односно васпитном мером. На основу члана 79. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица одређено је да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда. Истим решењем, укинута је привремена мера смештаја малолетне АА на адреси у ..., улица ... број .. и стављање под надзор деде ББ и бабе ВВ.

Решењем Апелационог суда у Новом Саду Кжм1 17/24 од 18.03.2024. године одбијена је као неоснована жалба браниоца малолетне АА, а решење Вишег суда у Новом Саду Км 113/23 од 26.10.2023. године потврђено.

Против наведених правноснажних одлука захтев за заштиту законитости благовремено је поднео бранилац малолетне АА, адвокат Растко Ружичић, због битних повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 1) и 9) и став 2. тачка 1) ЗКП и повреда кривичног закона из члана 439. тачка 1) и 2) ЗКП, са предлогом да Врховни суд усвоји захтев за заштиту законитости и преиначи „побијану пресуду Вишег суда у Новом Саду и донесе одбијајућу, односно ослобађајућу одлуку, или да исту укине и предмет врати другостепеном суду на поновно одлучивање“.

Врховни суд је примерак захтева за заштиту законитости браниоца малолетне АА, адвоката Растка Ружичића, доставио Врховном јавном тужилаштву, у складу са чланом 488. став 1. КЗ, и у седници већа коју је одржао у смислу члана 490. ЗКП, без обавештавања Врховног јавног тужиоца и браниоца малолетне, сматрајући да њихово присуство није од значаја за доношење одлуке, размотрио списе предмета и правноснажне одлуке против којих је захтев за заштиту законитости поднет, па је након оцене навода изнетих у захтеву, нашао:

Захтев за заштиту законитости браниоца малолетне АА, адвоката Растка Ружичића, у односу на повреду кривичног закона из члана 439. тачка 2) ЗКП у погледу кривичног дела изазивање панике и нереда из члана 343. став 1. КЗ је основан, док је у односу на битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9) и став 2. тачка 1) ЗКП, поднети захтев за заштиту законитости неоснован.

Основано се захтевом за заштиту законитости браниоца малолетне АА, адвоката Растка Ружичића, указује да су побијане одлуке донете уз повреду кривичног закона из члана 439. тачка 2) ЗКП јер су кривичноправне радње описане под тачком 1. образложења првостепене одлуке, погрешно правно квалификоване као кривично дело изазивање панике и нереда из члана 343. став 1. КЗ.

Из списка предмета произилази да је јавни тужилац поднео предлог за изрицање кривичне санкције малолетној АА, поред осталог, због кривичног дела изазивање панике и нереда из члана 343. став 2. у вези става 1. КЗ. Суд је, након спроведеног доказног поступка, утврдио да је малолетна АА извршила радње које садрже обележја кривичног дела изазивање панике и нереда из члана 343. став 1. КЗ и то „Дана 11.05.2023. године, у ОШ „ГГ“ у ..., на часу техничког васпитања, смањено способна да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима, али не до битног степена, те свесна свог дела хтела да га изврши, иако је знала да је забрањено, изношењем лажне тврдње изазвала панику међу ученицима наведене школе, на тај начин што је након што је малолетна ДД рекла да на задатак да опише историјску личност не треба да описује криминалца Александра Кнежевића, званог „Кнеле“, побеснела и рекла

„Немојте да почнем да правим списак као ЂЂ“, алудирајући на догађај од 03.05.2023. године у ОШ „Владислав Рибникар“ у Београду, у којој је ученик те школе, ЂЂ, ватреним оружјем лишио живота радника обезбеђења и више ученика те школе, што је међу ученицима те школе, који су сазнали за догађај који се десио на часу техничког васпитања јер се међу ђацима вест брзо проширила, изазвало узнемиреност и страх, па сутрадан, у школу на наставу није дошло више од 20% ученика од укупног броја од 686 ђака“.

Према Кривичном законнику кривично дело изазивање панике и нереда из члана 343. став 1. чини онај ко изношењем или преношењем лажних вести или тврђења изазове панику, или теже нарушавање јавног реда или мира или осујети или значајније омете спровођење одлука и мера државних органа или организација која врше јавна овлашћења.

Из цитране законске одредбе произилази да је радња кривичног дела изазивање панике и нереда из члана 343. став 1. КЗ алтернативно одређена као изношење или преношење лажних вести или тврђења. Вест је информација о неком догађају, појави, личности и сл., док је тврдња изјава којом се нешто тврди, односно износи као истинита чињеница или став. Садржај вести или тврђења које се износе или преносе, према законској инкриминацији овог кривичног дела, нужно мора бити лажан, што би значило да не одговара објективној стварности, што учинилац зна али упркос томе такву, лажну вест или тврђење износи или преноси свестан да на тај начин може изазвати панику или друге, алтернативно одређене последице овог дела. Паника, чије изазивање између осталог представља последицу овог кривичног дела, је изненадно узнемирење грађана јачег интензитета које је проузроковано страхом услед тако изнетих или пренетих вести или тврђења.

У конкретном случају, реченица „Немојте да почнем да правим списак као ЂЂ“, коју је малолетна АА изговорила дана 11.05.2023. године, на часу у основној школи „ГГ“ у ..., само пар дана након што је 03.05.2023. године у Београду, у основној школи „Владислав Рибникар, малолетни ЂЂ лишио живота осморо деце, ученика те школе, и радника обезбеђења, не представља лажно тврђење већ претњу да ће се напасти на живот или тело ученика основне школе „ГГ“. Вест о трагичном и до сада незапамћеном догађају од 03.05.2023. године пренела су истог дана сва средства јавног информисања, која су у наредним данима и недељама интензивно наставила да објављују и анализирају разне аспекте тог догађаја. Самим тим, реченица „Немојте да почнем да правим списак као ЂЂ“, коју је малолетна АА изговорила само пар дана касније, не представља лажно тврђење већ претњу чији се садржај односи на истинит догађај, којем је, према извештавању појединих медија који су јавност обавестили и о идентитету починиоца, претходило његово планирање и „прављење списка ученика“ основне школе „Владислав Рибникар“ у Београду. Стога предмет радње дела није лажна вест или тврђење, већ претња.

По оцени овог суда, реченица коју је малолетна АА изговорила током часа у својој основној школи, посматрана у контексту догађаја од 03.05.2023. године у основној школи „Владислав Рибникар“ у Београду али и догађаја од 04.05.2023. године у Малом Орашју и Дубони, који се такође односио на вишеструко лишавање живота, представља претњу да ће се напасти на живот или тело ученика основној школи „ГГ“ у ..., која је код ученика те школе изазвала осећање узнемирености и страха услед чега је наредног дана са наставе изостало више од 20% ученика те школе.

Кривично дело угрожавање сигурности из члана 138. став 1. КЗ, чини лице које угрози сигурност неког лица претњом да ће напасти на живот или тело тог лица или њему блиског лица, док квалификовани облик овог кривичног дела из става 2. истог члана, постоји ако је дело из става 1. учињено према више лица или ако је дело изазвало узнемиреност грађана или друге тешке последице.

Полазећи од цитиране законске одредбе, Врховни суд налази да реченица „Немојте да почнем да правим списак као ЂЂ“, коју је малолетна АА изговорила дана 11.05.2023. године, на часу у основној школи „ГГ“ у ..., представља претњу нападом на живот и тело ученика те основне школе, која је, у конкретном случају, довела до наступања забрањене последице-угрожавања сигурности више лица.

Из изнетих разлога, а имајући у виду судску праксу када је у питању правилна примена закона, Врховни суд је, усвајајући као делимично основан захтев за заштиту законитости браниоца малолетне АА због повреде кривичног закона из члана 439. тачка 2) ЗКП у односу на кривично дело изазивање панике и нереди из члана 343. став 1. КЗ, отклонио наведену повреду кривичног закона, и преиначио побијане правноснажне одлуке у погледу правне квалификације кривичног дела, тако што је радње малолетне АА, правно квалификовао као кривично дело угрожавање сигурности из члана 138. став 2. у вези става 1. КЗ.

Бранилац малолетне АА захтев за заштиту законитости подноси због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9) ЗКП истичући да је првостепени суд прекорачио оптужбу у односу на кривично дело изазивање панике и нереди из члана 343. став 1. КЗ.

Према наводима захтева, суд је изменио чињенични опис радње кривичног дела изазивање панике и нереди из члана 343. став 1. КЗ који је дат у предлогу за изрицање кривичне санкције тако што је уместо речи „јел треба ја да правим списак, све ћу вас побити“, у својој одлуци навео да је малолетна АА изговорила речи „немојте да почнем да правим списак као ЂЂ“, додајући поред тога и да је на тај начин алудирала на догађај од 03.05.2023. године у основној школи „Владислав Рибникар“ у Београду. Таквим поступањем суда, према мишљењу браниоца, прекорачена су овлашћења која суд има по закону и учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9) ЗКП.

Изнети наводи захтева за заштиту законитости, по оцени Врховног суда, не могу се прихватити као основани, из следећих разлога:

Према члану 420. став 1. ЗКП пресуда се може односити само на лице које је оптужено (субјективни идентитет пресуде и оптужбе) и само на дело које је предмет оптужбе садржане у поднесеној или на главном претресу измењеној или проширеној оптужници (објективни идентитет пресуде и оптужбе), а одредбом става 2. истог члана је прописано да суд није везан за предлоге тужиоца у погледу правне квалификације кривичног дела.

Тужилац може, сходно члану 409. ЗКП, да врши измене чињеничног описа кривичног дела током трајања кривичног поступка, па тако оптужни акт може

изменити изостављањем, додавањем и/или променом одређених чињеничних навода, као и променом правне квалификације кривичног дела.

Одредбом члана 74. став 4. Закона о малолетим учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица прописано је да ће се одредбе Законика о кривичном поступку о измени и проширењу оптужбе примењивати и у поступку према малолетнику, али веће за малолетнике овлашћено је да и без предлога јавног тужиоца за малолетнике донесе одлуку на основу чињеничног стања које је утврђено на главном претресу.

Прекорачење оптужбе на штету окривљеног у смислу битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9) ЗКП, подразумева измену чињеничног описа дела, који је дат у оптужном акту додавањем нове радње извршења, односно веће криминалне воље окривљеног, на који начин се погоршава положај окривљеног у погледу правне оцене дела или кривичне санкције.

У конкретном случају, изменом чињеничног описа кривичног дела изазивање панике и нереда у првостепеној одлуци на коју указује бранилац у поднетом захтеву, малолетна АА није доведена у неповољнији кривичноправни положај, јер је суд чињенични опис дела у погледу изговорених речи, које је у својој одлуци само прецизније описао, уподобио са чињеничним стањем утврђеним на главном претресу, сходно својим овлашћењима из члана 74. став 4. Закона о малолетим учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

По налажењу Врховног суда, оваквом изменом чињеничног описа суд није повредио ни субјективни нити објективни идентитет оптужбе на штету малолетне АА, већ је постојећи опис кривичног дела ускладио са чињеничним стањем утврђеним на главном претресу остајући у границама чињеничног основа оптужбе, односно у границама оних чињеница и околности на којима се оптужба заснивала, па су супротни наводи захтева за заштиту законитости којима се указује на битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9) ЗКП оцењени као неосновани.

Захтев за заштиту законитости бранилац малолетне АА подноси и због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 1) ЗКП истичући да су побијане одлуке заснивају на доказима на којима се по одредбама Законика о кривичном поступку не могу заснивати.

Као незаконит доказ, бранилац означава записник о саслушању малолетне АА пред Вишим судом у Новом Саду Кпп 69/23 од 13.05.2023. године, који је, према његовом мишљењу, прибављен противно одребама члана 37. и 40. Конвенције о правима детета, члана 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и члана 48. став 2. Закона о малолетим учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. У том смислу, бранилац истиче да је саслушање малолетне АА обављено у ноћи између 13. и 14.05.2023. године, у периоду од 23.27 до 00.30 часова, иако је сате пре тога провела на улици и није спавала више од 60 часова. Такво саслушање није било пропорционално околностима самог случаја, при чему малолетној пре саслушања није пружена одговарајућа лекарска помоћ, а потом се није водило рачуна ни о њеним личним својствима јер је представнику Центра за социјални рад било познато да је малолетна АА претходно више пута хоспитализована због чега је представник Центра био дужан да предложи њен

лекарски и психијатријски преглед, и да у одсуству мајке, исту замени и поступа у најбољем интересу малолетне. Накнади долазак мајке на саслушање, према мишљењу браниоца, не може отклонити незаконитост ове доказне радње јер је и мајка раније била хоспитализована на Клиници за психијатрију.

Изнет и наводи захтева за заштиту законитости истицани су у жалби браниоца изјављеној против првостепене одлуке која је била предмет разматрања Апелационог суда у Новом Саду, који је поступао у другом степену. Апелациони суд у Новом Саду је ове наводе браниоца оценио неоснованим и о томе на страни 6. у другом и трећем ставу другостепене одлуке Кж1 17/24 од 18.03.2024. године изнео јасне разлоге, које Врховни суд прихвата као правилне, те у смислу одредбе члана 491. став 2. ЗКП на ове разлоге и упућује.

Као незаконит доказ, бранилац у захтеву даље означава и записник о испитивању малолетне ЕЕ, која је према његовом мишљењу привилегован сведок јер је полусестра АА, због чега је суд записник о њеном испитивању морао да издвоји из списка предмета као незаконит доказ.

Изнете наводе захтева за заштиту законитости Врховни суд оцењује као неосноване из следећих разлога:

Из списка предмета произилази да је ЕЕ ћерка очуха малолетне АА, што значи да, у конкретном случају, није привилеговани сведок у смислу одредбе члана 94. став 1. ЗКП, па је суд, супротно наводима браниоца, записник о испитивању малолетне ЕЕ могао користити као доказ у кривичном поступку и на њему засновати своју одлуку јер исти ни по садржини нити по начину прибављања није у супротности са одредбама Законика о кривичном поступку.

Сходно наведеном, Врховни суд је наводе захтева за заштиту законитости којима се указује на битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 1) ЗКП, оценио као неосноване.

Захтев за заштиту законитости бранилац малолетне АА, адвокат Расто Ружичић, такође подноси и због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 1) ЗКП и повреде кривичног закона из члана 439. тачка 1) ЗКП, које представљају законом дозвољене разлоге за подношење овог ванредног правног лека. Међутим, образлажући наведене повреде закона бранилац у суштини оспорава правилност утврђеног чињеничног стања и оцену изведених доказа, уз изношење сопственог закључка о постојању околности које трајно искључују кривично гоњење, односно о непостојању умишљаја, што представља повреду закона из члана 440. ЗКП, која не представља законски разлог за подношење захтева, у смислу члана 485. став 4. ЗКП, па се Врховни суд није упуштао у разматрање ових навода.

Из свих изнетих разлога, на основу одредби члана 492. став 1. тачка 2) и члана 491. став 1. и 2. ЗКП, Врховни суд је одлучио као у изреци пресуде.

Записничар-саветник
Сања Живановић, с.р.

Председник већа-судија
Биљана Синановић, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић